

НАЗЪМ ХИКМЕТ АЛЛЕМ-КАЛЛЕМ

Превод от турски: Азиз Джелил, 1972

chitanka.info

Живееше някога един беден човек. Той имаше жена, син и магаре. Пренасяше с магарето си товари и със спечеленото преживяваше. Но бяха щастливи, защото на никого не правеха зло и много се обичаха. Бедният човек беше толкова добър, че дори магарето си не биеше. Не знам дали ви е известно, но когато магаре се заинати, без тояга не можеш го накара крачка да направи. Но той и тогава не го биеше, а с ласкови думи го молеше да продължи пътя си.

На този свят времето лети много бързо. Птиците го носят върху крилете си. Когато плеснат с криле, малките стават големи, а големите оstarяват. След време синът на нашия бедняк порасна, а самият той оstarя. Остаряха и жена му, и магарето му. Мина още време — бедният човек се разболя и почина.

Мъртвият човек не може да се възкреси, но жената и синът на покойния седем дни и седем нощи плакаха за него. Магарето също увеси печално уши и тежко въздишаше.

На осмия ден синът с оstarялото вече магаре отиде да пренесе някой и друг товар и да спечели малко пари. Вечерта се върна късно, но с питка под мишница и пакетче маслини в ръка. Беше купил и слама за магарето.

Майката посрещна сина си с радост. Но синът не беше доволен от спечеленото. Тогава майката каза:

— Не тъжи, мое дете, по-важно е ти да си ми жив и здрав. Друг път повече ще спечелиш.

Изядоха те хляба и маслините. Пиха и студена кладенчова вода от стомна със счупено гърло.

На следващия ден момъкът и магарето работиха до полунощ. Върна се в къщи с две питки и две пакетчета маслини.

Майката посрещна сина си с радост. Като видя, че този път той ѝ носи две питки и две пакетчета маслини, радостно възклика:

— Браво, синко! Виждам аз, че няма да оставиш старата си майка гладна.

Изядоха те хляба и маслините. Пиха и студена кладенчова вода от стомната със счупено гърло.

На следващата сутрин момъкът отново тръгна на работа. И той, и магарето работиха, колкото сили имат.

Върна се синът в къщи с две питки, две пакетчета маслини и половин ока^[1] халва. А на магарето освен, сено беше купил и ечемик.

Майката посрещна сина си с радост. Като видя всичко това, просълзи се и каза:

— Синко, благодаря ти!

Синът целуна ръка на майка си. Големите му искрящи черни очи се засмяха. Сложи дланта ѝ на челото си и каза:

— Мамо, взех си хляба в ръце. Ти вече поостаря, трябва да си отдъхнеш. Трябва ти отмяна. Слушал съм, че дъщерята на падишаха била умна и красива. Косите ѝ били като от злато и дълги до земята. Иди утре и ми я поискай за жена.

Майката се изуми. Изслуша тези думи, сви тънките вежди на набръканото си лице.

— Сине мой — каза тя, — нима ще ти дадат дъщерята на падишаха за жена?! С хляб и маслини ли ще я храниш?

— Та нали имаме и халва, майко?

— Дъщерята на падишаха е свикнала да се храни с баници и мед!

Синът нищо не отговори на това.

На следващия ден нашият момък и магарето отново отидоха на работа. Те работиха толкова много, без да почиват, без да си поемат дори дъх, пренасяха такива тежки товари, че вечерта в торбата на магарето освен ечемик и слама имаше и моркови. Момъкът освен хляб, маслини и халва донесе и тава с баница.

Майката посрещна сина си с радост. Изядоха те хляба, маслините и халвата, а когато дойде ред на тавата с баницата, синът каза:

— Мамо, виждаш ли, донесох и баница. Утре ще спечеля и за мед. Иди и ми поискай за жена дъщерята на падишаха. Нима той ще намери по-хубав зет от мен? Аз нищо не искам от него. Не ми трябват нито парите му, нито сановете му. Искам само дъщеря му.

Бедната майка не знаеше какво да отговори. Пък нали беше и майка, та си помисли: „Нима моят син не е достоен за щерката на падишаха? Момък като планина!“

На следващата сутрин, когато синът ѝ отиде на работа, тя сложи фереджето си и тръгна към двореца.

Сто крачки пред украсените със злато и изработени от дялан мрамор врати на двореца я спря султанската стража. Те я взеха за просякиня и ѝ дадоха малко дребни пари. Майката беше така

зашеметена от блъсъка на вратите, от червените, изvezани със златни нишки чалми на стражата, че не разбра кога е взела подхвърлените ѝ пари. Върна се в къщи.

Вечерта синът освен хляб, маслини, халва и баница донесе и цяло гърне с мед. Майката разказа за случилото се. Той се разгневи и викна:

— Значи, те са те взели за просякиня. Всъщност те, облечени в злато, са такива! Още утре ще отидеш и ще хвърлиш парите в лицата им. След това ще намериш падишаха и ще поискаш дъщеря му.

На следващия ден жената отиде в двореца и направи така, както беше казал синът ѝ: хвърли парите в лицето на стражата. Стражите се ядосаха и започнаха да я бият. Вие ще кажете: „Как може да се бие жена, още повече стара?“ Стражата може не само стара жена да бие, но ако иска или ако ѝ се заповядда, може и деца да съсече със сабите си.

Бедната жена се развила. В това време от прозореца със златни решетки към улицата гледаше дъщерята на падишаха. Тя чу вика на старата жена и видя как я бият. А пък тя беше не само най-красивата девойка на земята, но имаше и добро сърце, на мравката път правеше. „Може ли дъщерята на падишах да бъде такава?“ — ще попитате вие. Може. В царските семейства също има добри хора, както в бедните — лоши.

Нека не усукваме нашия разказ. Девойката помоли да не бият старицата и заръча да попитат какво иска.

Стражите запитаха:

— Защо си дошла пред вратите на двореца?

— Искам да говоря с падишаха — отговори тя.

Като чу това, стражата едва не започна отново да я бие.

— Тази дрипава старица иска да види вашия баща, падишаха — съобщиха те на девойката.

Тя дълго моли своя баща падишах. А той, за да не огорчи дъщеря си — за щастие имаше и чудесно настроение, — прие жената.

— Е, кажи, жена, какво искаш от мен?

Майката на нашия момък съвсем просто, като че ли иска от бакалина сушено грозде, каза:

— Дойдох да искам дъщеря ти за моя син...

Под гъстите и широки вежди очите на падишаха се разшириха от учудване. Дали от гняв, или от смях, не зная, но дългата му бяла брада

потрепера! Огромните чалми на везирите се размърдаха. Ръката на палача, който стоеше зад трона, хвани здраво меча. Той беше уверен, че падишахът сега ще каже: „Отрежи главата на тази жена. Как смее тя, без род и име, да иска ръката на младата принцеса за своя нехранимайко?“

Но падишахът не каза на палача: „Отрежи главата на тази жена!“ Вече споменахме, че беше в чудесно настроение. Малко преди това беше получил и вест, че армията, която от десет години обсаждаше някакъв град, разрушила крепостните му стени и го превзела. Привиждаха му се дълги кервани с бисери, злато, сребро, които идват към царството му. Падишахът реши да се позабавлява със старицата и каза:

— Добре. Тъкмо тебе чаках, за да дам дъщеря си на твоя син. Но имам едно условие: за четиридесет дни той трябва да научи заклинанието Аллем-Каллем. Ако не успее, ще подаря главата му на този човек — и показа палача, който стоеше зад него.

Бедната жена мълчеше. Тя за първи път чуваше за това заклинание, но събра кураж и каза:

— Добре, ще кажа на сина си. За четиридесет дена ще научи Аллем-Каллем. Той е умен и трудолюбив.

По пътя майката едва сдържаше сълзите си, за да не стане за срам пред хората, но в къщи се наплака на воля. Тя беше уверена, че синът ѝ ще стане жертва на палача. Откъде и от кого да научи заклинанието Аллем-Каллем момчето ѝ, което и на училище не беше ходило?

Свечери се. Момъкът се върна от работа. Като видя подпухналите от сълзи очи на майка си, почувствува тежък камък под сърцето си. Но като разбра каква е работата, се разсмя. Нежно погали набръканото ѝ лице и каза:

— Затова ли тъжиш, мамо? Не трябва. В тази страна все ще се намери някой, който да знае това заклинание. А сега, да не губим време. Да сложим на магарето юргана и дюшека и да тръгваме на път.

В къщата имаше всичко на всичко няколко парцала, които те наричаха юрган и дюшек, некалайдисана тенджера и стомна със счупено гърло. Натовариха всичко и преди изгрев-слънце тръгнаха на път. Дълго вървяха, през планини и долини, реки и езера минаха и все

вървяха и вървяха. Срещнаха овчар, който им даде малко хляб и сирене.

На следващия ден стигнаха самия връх. Умората натежа върху тях и те седнаха да си отдъхнат.

Нощта покри с черния си плащ земята. Изгряха звездите. Бедната женичка веднага заспа. Тъкмо и синът понечи да затвори очите си, магарето зарева. Майка и син скочиха на крака и що да видят? Към тях се приближава великан, толкова голям, че главата му опира звездите. Старицата едва не умря от страх. Синът се помъчи да успокои магарето, което непрекъснато ревеше. На вид той изглеждаше като че ли съвсем не се бе изплашил, но в интерес на истината ще добавим, че сърцето му биеше до пръсване. С глас, от който затрепераха дърветата, великанът попита:

— Какво ви носи насам?

Вече казахме, че синът се захвана да успокоява магарето, затова майката разказа на великана за случая.

— Добре — каза великанът. — Остави го при мен. Аз ще го науча на Аллем-Каллем. След трийсет и осем дни ела и си го прибери.

Майката не искаше да остави сина си. По-скоро беше готова да захвърли всичко и да избяга в друго царство, като вземат и магарето. Но какво можеше да направи тя, като синът ѝ веднага се съгласи?

Момъкът целуна ръка на майка си. Кървави сълзи закапаха от нейното сърце. Тръгна с магаренцето по обратния път.

Под звездното небе, на върха на планината останаха само великанът и момъкът. Удари го великанът и той се превърна в ябълка. Сложи ябълката във великанския си джоб и тръгна на път.

За един ден великаните изминаваха толкова път, колкото обикновените хора изминават за четиридесет дена. Нашият великан беше не по-лош от другите великанни, затова изминал четиридесетдневния път за двадесет и три часа и половина. Пристигна в своя дворец, влезе във великанската си стая и извади от джоба си ябълката. Удари я и тя се превърна в момък. Великанът го заключи и излезе.

Седя момъкът час-два. Доскуча му. Опита се да отвори вратата, заключена. Заспа. Изведенъж вратата се отвори. Влезе девойка, красива като пълна луна, и каза на нашия герой:

— Братко мой, как си попаднал тук? И на всичко отгоре си пееш. Изглежда, не знаеш какво те чака. Този проклет великан и теб ли те подлъга с Аллем-Каллем? Погледни тази кула...

Погледна момъкът там, където сочеше девойката, и видя кула на седемдесет и седем етажа, цялата от човешки черепи.

— Тези черепи са на такива като тебе. Те също искаха да изучат заклинанието, но... нито един не излезе жив оттук.

— Аз ще науча заклинанието Аллем-Каллем. След това ще изляза невредим оттук и ще взема дъщерята на падишаха за жена — каза твърдо момъкът.

Девойката остана възхитена от неговата смелост.

— Ще ти дам един съвет — каза тя. — Утре сутринта ще дойде великанът и ще иска да се борите. Не се съпротивявай. Когато се хвърли върху теб, веднага падни на земята. Иначе ще те разкъса на парчета. Това ще го ядоса и той ще вика: „Ставай!“, и ще те бие. Не му обръщай внимание, продължавай да лежиш. Утре вечер пак ще дойда и ще те науча на останалото.

Девойката излезе. Той, без да мигне, дочака утрото. Страхуваше се. Героят си е герой, но и страхът си е страх.

Сутринта великанът дойде. Поиска да се борят. Хванаха се здраво един друг, но момъкът тутакси падна на земята. Великанът се ядоса, закрещя, заудря го. А ударите му не са такива, на които сме свикнали, затова момъкът, ще не ще, лежеше и не мърдаше. Великанът отново го вдигна на крака. Момъкът постоя миг и пак падна. Така продължи до късна вечер.

Вечерта великанът пак заключи момъка и излезе.

В полунощ вратата се отвори. Появи се красивата девойка.

— Братко мой, ти се вслуша в съвета ми и остана жив. Сега вече ще мога да те уча на заклинанието Аллем-Каллем — каза тя.

Сутринта, миг след като излезе девойката, дойде великанът. Отново поиска да се борят. Момъкът, както и предишния ден, не се съпротивяваше и падаше на земята. Великанът пак се ядоса, пак започна да крещи, да го бие, но всичко беше напразно; силните удари още повече го омаломошлиха.

Нека не удължаваме нашия разказ. Накратко: същата вечер великанът отново го заключи; в полунощ отново дойде девойката и продължи да го уничи на Аллем-Каллем. Трийсет и осем дни великанът

би момъка, трийсет и осем дни той упорито учи заклинанието. Накрая великанът каза:

— Сине мой, ти си най-големият глупак. Още щом те докосна, падаш на земята. Няма да можеш да изучиш заклинанието Аллем-Каллем. Напразно те взех. Махай се оттук. Върви при майка си. Тя те чака на върха на планината.

Тръгна нашият момък към върха на планината. Той беше щастлив, защото излезе невредим и много добре беше изучил Аллем-Каллем.

На върха на планината той прегърна майка си. Тя си поплака от радост. Поеха към къщи. Не минали и десетина крачки, синът се превърна в заек. Заекът заподскача около старицата. Козината на този необикновен заек беше по-бяла от сняг, очите му светеха като червени корали, а ушите му бяха красиво изправени.

— Къде си, синко? Къде пропадна?

Момъкът-заек поскача още малко, помърда тънките си мустаци и... хоп... отново стана човек.

— Къде така изчезна, синко? — попита майката. — Тук преди малко подскачаше един заек. Можехме да го хванем и да го продадем. Жалко, изпуснахме го...

Повървяха още малко. Момъкът... хоп... превърна се в кон. Но какъв кон! Всяко косъмче от злато, копитата му от елмази, а в опашката му вплетени безценни бисери. И така блести на слънцето, че ослепява очите. Като видя коня, майката пак завика:

— Ей, сине, къде си? Ела бързо да хванем този кон. Ще го заведем на пазара и ще го продадем. Парите ще стигнат до края на живота ни.

Синът-кон се засмя, по-точно подсмихна се. Докато майката се оглеждаше... хоп... превърна се пак на човек.

Казахме, че няма да протакаме нашия разказ, да разказваме все по-дълго и по-дълго. Моля за извинение. Завършвайки тази дълга повест, ще кажа, че майката и синът се върнаха в къщи. На следващата сутрин пред очите на майката момъкът се превърна в петнист елен с рога от злато и копита от брилянти.

— Майко — каза той, — отведи ме на пазара и ме продай.

— Бре синко, как ще те продам?

— Не се страхувай, мамо. Прави това, което казвам.

Заведе майката елена на пазар. Около него се събра много народ. Никой в града не беше виждал такова нещо, никой не можеше да определи цената му. Най-накрая един търговец каза:

— Този елен може да купи само падишахът. Само в неговата хазна може да има толкова пари.

Известиха за случая в двореца. Дойдоха хората на падишаха. Еленът много им хареса и те го купиха. Жената получи цяла торба злато. Такъв елен струваше къде по-скъпо, но бедната жена нищо не можеше да направи. Цената определиха хората на падишаха. Каже ли тя: „Малко е“, може да не получи дори един грош.

Отведоха елена в градината на падишаха. Сложиха му прясно сено и той започна да яде. Колкото повече ядеше, толкова по-малък ставаше, докато съвсем изчезна. Остана само юздичката, привързана за кола. Тези, които видяха това, безкрайно се удивиха. Не знаеха какво да мислят. Разказаха всичко на падишаха. Той дълго размишлява и поглажда побелялата си брада. „Какво ли е това животно?“ — попита той везира си. Никой не може да отговори. Падишахът реши повече да не мисли за това.

А сега нека се върнем при момъка. Той се превърна в човек. Върна се в къщи и помоли майка си с парите да построи къща. След това се превърна в арабски жребец и пак каза:

— Заведи ме на пазара и ме продай.

Заведе майката жребеца на пазара. Такъв жребец никой не бе виждал не само от времето, когато бе построен пазарът, но и от основаването на самия град. Отново се събраха търговците, занаятчиите, бейовете и богатите аги, но и сега никой не можа да определи цената... Работата стигна до ушите на падишаха. А конете той обичаше много. Изпрати пак хората си на пазара.

Докато момъкът разиграваше падишаха с помощта на заклинанието Аллем-Каллем, вестта за тези чудеса стигна и до ушите на великана. Той веднага разбра всичко. Превърна се във вятър и долетя. В същия миг се залепи за юздата на жребеца. Но момъкът се оказа по-чевръст. Превърна се в гъльб и литна над пазара. Като видя това, великанът тутакси се превърна в сокол и се спусна след гъльба. Гъльбът летя, летя, кацна на прозореца на дъщерята на падишаха и се превърна в китка рози. Тя през целия си живот не беше виждала такава красива китка.

— А, какви хубави рози — каза тя, отвори прозореца, взе розите и започна да ги мирише.

Великанът видя това. Превърна се в земетръс и започна да тресе двореца като лулка. Девойката така се изплаши, че изпусна китката от отворения прозорец на улицата. Падна тя, превърна се в просо и се пръсна по земята. Великанът се превърна в кокошка и започна да кълве просото. Дъщерята на падишаха с тревога и страх следеше всичко това от прозореца си. Кокошката изкълва всички зърна. Остана само едно. Когато се готвеше да изкълве и него, зърното се превърна в лисица. Тя се хвърли върху кокошката и я удуши.

Не само дъщерята на падишаха видя това, но и стражата, и минувачите. Всички се слизаха.

Лисицата удари чело на земята и се превърна в човек. Нашият юноша се поклони пред дъщерята на падишаха. После отстрани стражата, отиде право при падишаха и му каза:

— Аз изучих заклинанието Аллем-Каллем. Сега е твой ред да удържиш на думата си. Дай ми дъщеря си за жена.

Падиахът се обърка. Започна да крои коварни хитrostи, за да не даде дъщеря си на момъка. Но беше невъзможно да го затвори или да му отсече главата.

Момъкът разгада мислите на падишаха и каза:

— Падиах, ако ти не удържиш на думата си, ще ме принудиш още веднъж да докажа доколко владея заклинанието на Аллем-Каллем. Знай — ще те превърна в свиня и ще те кача на този трон.

Падиахът се видя принуден да даде дъщеря си на момъка. Но тя отдавна вече беше харесала нашия герой. Четиридесет дни и четиридесет нощи пируваха сватбарите. След сватбата момъкът отиде в двореца на великана. Намери девойката, която го научи на заклинанието Аллем-Каллем, доведе я в града и я омъжи. Не забрави и магарето си. Построи му хубав обор и го остави да си почива.

[1] Ока — 1225 грама — Б.пр. ↑

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на **Моята библиотека** и нейните всеотдайни помощници.

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.